

FIUME

A szerkesztő iakása:

Sussak - Glavan ház.

Előfizetési ár — Associazione.

Egy évre Per 1 anno 6.— fr.
Félévre » 3 mesi 3.— »
Negyedévre » 3 » 1.50 »
2 hóra » 2 » 1.— »
Külföldre 1 évre . Per l'estero 8.— »

Kereskedelmi-, tengerészeti- és társadalmi lap.

Giornale commerciale, marittimo e sociale.

Hirdetések és nyiltterek:

Főlvételnak árszabály szerint Battara P. könyvnyomdájában vagy a kiadóhivatalban, Sussak Glavanház, továbbá Goldberger A. V. Schwarz Gyula, Eckstein Bernát, Fischer A. hirdetési irodájában Budapest, Váci utca, Oppelik B. nél, Bécs, Stubenbastei N. 2

Inserzioni ed articoli comunicati si assumono nell'ufficio di spedizione in Fiume Tipografia Battara.

1892 junius 19

Megjelenik minden vasárnap

19 Giugno 1892

A fumei vízmű.*)

Ista Bernedich Győző mérnök

III.

Tekintettel a szivattyúk csekély működési fokára, azoknak üresmeneti surlódására s, bizonyos kedvéért a két gőzgép mindegyikének 50 lóerejének kell lennie.

A felső zóna erőfogyasztását hasonló módon kiszámítva, eredményül kapjuk, hogy 800 m₃ viznek 50 lóerővel 141.35 m. magasra való emelésére 10^{3/4} kerek-számban 11 órai munkaidő szükséges.

A szivattyúknak hajtógépekkel való elrendezése ép olyan mint a már leirt turbina-telepnél, és pedig a mindegyik gőzgyűrű részén meghosszabbított dugattyúrúdnak egyenként egy egyszerűen működő rendszerre kombinálódik. A gőzgépek szabályozása változtatható expansió-val fog eszközöltetni, hogy a szükségletnek megfelelően dolgozhassanak.

Az egyes szivattyúrendszerekre közvetlenül szerelt szélkázánokból a vizet szükség szerint, a városi csőhálózat mélyebb zónájá részére, a főszélkázánba, vagy a magasab zóna csőhálózata részére ugyanennek szélkázánjába fogják vezetni.

Ezen kombináció lehetővé teszi, hogy pl. az egyik gőzgép a vizet az alsó csőhálózatba hajtsa míg a

másik gőzgép, csekélyebb számú forgással, a kívánt vízmennyiséget a felső zóna reservoirjába vigye. Ettől egészen függetlenül, a turbina által hajtott szivattyúrendszer a vizet e mellett úgy az alsó városi csőhálózatba mint a felső zóna reservoirjába is behajthatja. De természetesen a felbugyogó viz és a turbinatelep szükséglete szerint a városi csőhálózatnak csak egyikét kell ellátni, míg az egyik gőzgép a másik városrészt fogja ellátni.

A gőzgépek hajtására két kazán szolgál, melyek közül mindegyik egy gőzgép minden munkájához elengedő gőzt képes szolgáltatni. A lehető legnagyobb tüzelőanyag-megtakarításra való tekintettel a gőzkazánok hőfelülete igen nagyra van felvéve.

A gőzgépek és szivattyúk, valamint a turbinatelep által hajtott szivattyúk is egy helyiségben vannak és az összes összekötő csövek és készülékekkel együtt könnyen áttekinthetők és hozzáférhetők. Ezen helyiség, mely a turbina-kamarával határos és ezzel egy ajtó által összeköttetésben van, vízálló burkolatokkal és egy ép olyan betonréteggel van ellátva, hogy arra az esetre is vízálló maradjon, ha a Zvir-forrás a vizet feltorlaszolja. Ezen feltorlaszolás végső határául +7.0 m. vétetett

fel. A kazánház a gépház meghosszabbításában van, és a kazánok az előbb említett torlaszviz felett +7.0 m. magasban vannak.

Mint kazánrendszer a Cornwall-kazán belső tüzeléssel és a Galloway csövek vannak a tervben főlvéve és pedig 6 légnyomásra lesznek szerkesztve; folytonos víztáplálással és előfűtéssel, valamint az elhasznált táplálóvizre mérési berendezéssel.

A 700 mm. átmérőjű kémény — a Kalvaria hegy meredek sziklafala mellett — lesz beépítve, 72 m. vízszintes vonalra 87 m. emelkedéssel, hogy a füstnek szabad levezetése legyen.

A helyet az egész szivattyútelep részére nagyobb részben a körülbelül 3000 m³ Karst sziklák repesztésével kell megszerezni, és e mellett az így nyert anyagot nagyobb részben mindjárt a helyszínen felhasználni, részben pedig feldolgozni lehet.

Mindezek után az egész mű előirányzott költségei a következőképp vannak összeállítva:

A turbina telep mellett még két gőzgép felállításra van tervezve, melyek közül mindegyik 8000 m³ vizet képes 22 óra alatt a mélyebb zóna reservoirjába, vagy 800 m³ 11 óra alatt a magasabb zóna reservoirjába vinni. Ezen Compound-gépek szivattyúkkal melyek közül

percenkénti 40 forgás mellett, a kívánt vízmennyiséget mindegyik képes szállítani, és pedig az abszolút nyomásmagasság a mélyebb zóna reservoirra felé 66'90 m., mi mellett a viznek körülbelül 3100 m. hosszú és 275 mm. széles csővezetéknek kell átmennie. A magasabb zóna reservoirja felé a nyomás magasság 145.60 m. a csővezeték hossza 400 m., szélessége 200 mm. Ennélfogva a gépek és kazánok munkaképessége a hivatalos magyarázatokból vett számítások szerint a következő:

Szállított vízmennyiség: 300 m³ 22 óra alatt, vagyis $\frac{3000}{22 \cdot 60} = 2.2727$ m³ effectiv percenként.

Emelési magasság, a reservoir víztükréből + 66.0 m, a kut víztükréből + 4.375 # 4.25 m; a hasznos emelési magasság h e szerint = 65.0 — 4.25 = 60.75 m. A főreservoirhoz vivő csővezetékben az ellentállás a vezeték # 3100 m. hosszúságánál = 1, és a csövek 275 mm átmérőjénél $\frac{1}{d^5}$ d kitesz: $\frac{1}{0.275^5} = 11272.73$.

A víz sebesség ezen vezetékben $v = \frac{2.2727}{60 \cdot 0.275} = 0.6377$ m.

$v^2 = \frac{0.6377^2}{2 \cdot 9.81} = \frac{0.4066129}{19.62} = 0.0206$.

A Weisbach-féle súrlódási tényező kitesz:

$N = 0.01439 + \frac{0.0004711}{\sqrt{0.6377}} = 0.01439 + 0.000725 = 0.015115$

Adalékok Fiume néprajzához.*)

Könyvi Sándortól.

I. Eredet, nyelv.

A ki nyári hónapokban jókor reggel vagy esti szürkületkor megfigyeli a Fiume felé igyekező, szegényesen öltözött, sovány, szintelen arcú asszonyokat és leányokat s látja, hogy a legközelebbi forráskúthoz érve, mely mohón isszák a jég hideg friss vizet, mint töltögetik meg azután a hátkon hozott, terjedelmes lapos hordót s mily elszánt nyugalommal fordulnak azonnal vissza, hogy terhük alatt gyönyeredve még a déli nap hevének vagy az éjféli sötétségnek beállta előtt elérhessék fenn a hegyek között, fumei területen, vagy Horvátországban, vagy Isztriában, gyakran több órányi távolságra fekvő feljokát: az azonnal megérti, miért kellett a Quarnero partjának éppen ezen pontján, a kopár, kietlen Karszthegeység meredek lejtőjének lábánál, városnak keletkezni s miért maradt meg az ezredév előtti *Larsatica ad flumen* (folyó mellett fekvő

Tersattó) elnevezésből éppen a *Flumen*, város *Fiume* szó. A folyó, melynek a olasz nevével köszönheti, a *Recina*, olaszosan *Fiumara*. Messze a karsztos vidéken ez az egyedüli folyóvíz ez az egyedüli hely, hol a talajba szivárgott viz nem vész el a sziklarepedésekben, emberi szem nem látta mélységekben s nem a tenger alatt vesz bele a sós vízáradaiba, hanem egy alsó agyagréteg következtében a parton, a város különböző pontjain, bőséges forrásokban fakad ki, a melyekből folyton esőrgedez a jég hideg, friss víz.

A legrégebbi időktől kezdve a vízben bővelkedő Fiumében kellett időnkint az egész Karszt-vidék, továbbá a horvát és az isztriai tengerpart lakóinak találkozni; ide hordták terményeiket és iparcikkeiket is eladásra; itt fejlődött ki a legélénkebb kereskedelem, s ez ide vonta az egész nagy vidék módosabb családait és munkarejét.

A XII-ik századbeli egyszerű halászfészek 400 főből álló lakossága így növekedett meg a múlt század végeig 7000-re s 1870-ig ismét 18.000-re.

A *Gelletich*, *Mohorich*, *Smoakina* (smokina horv.: tüge), *Adamich*, *Matkovich* stb. stb. jelebb fumei családokról mai napig is számon tartja egész Fiume, hogy ennek nagyapja *Moschenicz*-ről (isztriai

tengerpart), ezé Voloscáról, vagy a horvát hegyvidékről, vagy *Dalmáciából* jött Fiuméba; mások, mint pl. a *Ciotta*, *Rossini*, *Paduani* családok Olaszországból vándoroltak be.

Az isztriai és horvát tengerparti lakosok általában a velencei uralom alatt mind megtanultak olaszul; csak az újabb nemzetiségi áramlat, mely Isztriában, Dalmáciában s a horvát tengerparton tisztán horvát nyelvű iskolákat tart fenn, nyomja rá újra horvát nemzeti bélyegét e vidékekre. A nagyobb forgalmi pontokon azonban mint Zárában, Triesztben, mely gyökeret vert az olasz kultúra.

Fiumében a műveltebb elemnek, nemkülönben az egész Óvárosnak s a kereskedőknek nyelve régi időktől fogva olasz; a bevándorlás útján a növekedő külvárosok és a kereskedelemmel nem foglalkozó alközségek lakói azonban egészen a legutóbbi időkig inkább horvátul beszéltek.

Az 1867. évvel azonban, mióta Fiume újra Magyarországhoz tartozik, nagy átalakuláson mennek át Fiume népessége s ezzel nyelvi viszonyai is. A lakosság száma rohamosan növekedik s az olasz nyelv napról-napra jobban terjed. Míg az abszolútizmus évei alatt az összes iskolák horvát nyelvűek voltak,

most, a magyar szabadság oltalma alatt, a tisztán olaszjű iskolák lassan-lassan újra kis oritják a horvát nyelvet Fiume köréből, úgy hogy mai napság a város lakosságának túlnyomó többsége ismét olasz s az idegenajkúak között is kevesen vannak olyanok kik olaszul ne értenének. Csak *Dronca* és *Grohozo* falvakban uralkodik meg kizárólag a horvát szó, de hova-tovább ide is beviszik majd az iskolák segítségével az olasz nyelvet.

A fumei olasz dialektus a velencei lágyító nyelvjáráshoz tartozik: hosszú (kettős) mássalhangzót csak nagyon ritkán tűr meg; pl. *bela*: ol. *bella* helyett; *deto*: ol. *dello* helyett; *acomagnar*: ol. *accompagnare* helyett; ellenben *manma* mint az irodalmi olaszban, *cosa* pedig ol. *cosa* helyett; de azért hangtanilag is sok tekintetben különbözik mind a velencei, mind a furláni, mind a trieszti dialektustól. Ezenkívül sok horvát kölcsönszótól tarkállik a nép nyelve; pl. *Addio Bog!* Isten vele! (*addio* olaszul = isten *v.e.*, *bog* meg horvátul = isten; *vin domatje* idevaló bor (házi bor); *vecchia* *baba*, vén asszony (ol. *vecchia* öreg; horv. *baba* öreg asszony); *kaiserica* (olvad: -ricza), császárszenlye; *plazarica* (ném. *platz* horv. -ica képzővel), kofa; *butorica*, aprófa; *kellnerica*, kellnerlány

* Az „Ethnografia” legutóbbi számából.

A csőben előálló sűrűlódások ellentállási magassága tehát:

$$h^1 = N \frac{1}{2} \cdot \frac{12}{22} = 0.02625, 11271.73.0$$

$$00206 = 6,096 \# 6.1 \text{ m.}$$

A sűrűlódási ellentállásokat a szivattyuban, $h^2 = 3.0$ m.-el véve fel, az egész emelési magasság kitesz: $H = h^1 + h^2 = 61.75 + 3.0 = 70.85 \# 7.10 \text{ m.}$

E szerint a szivattyuktól kívánt munkaképesség kitesz:

$$N = \frac{Q \text{ sec. kgr. H}}{75}, \text{ melyben } Q \text{ sec.} = \frac{2.2727}{100} = 0.0378787 \text{ m}^3 = 37,878 \text{ kg.}$$

$$N = \frac{37.879 \cdot 71.0}{75} = 35.85 \text{ lóerő.}$$

Az államsegélyben részesülő hajójáratok forgalmi eredménye.

Fiume tengeri áruforgalma. — Fiume kikötőjének tengeri áruforgalma a I. év. első négy havában következő kép alakult:

Behozatal	
1892. I. évnegyedben	1891. I. évnegyedben
922,777.1 q.	867,199.3 q.
215,337 n. ^o	311,342 n. ^o
2477.2 m. ²	4601.5 m. ²

Kivitel	
652,919.7 q.	841,776.6 q.
13,677.258 n. ^o	26,552,098 n. ^o
9951.4 m. ²	18591.4 m. ²

Míg a súly szerint számított behozatali áruk többlete április hónapban 20183.9 qu. val növekedett, addig behozatal többi cikkeinek és a kiviteli áruk forgalma igen jelentékeny és tolyton fokozódó hiánylatot tüntet fel.

A kivitel pangása folytonosan tart és a kedvezőtlen viszonyok jobbrafordulása csak akkor remélhető, ha kedvező aratás és előnyös kiviteli conjunkturák mellett a gabbanművek kivitele megindul.

A mult évvel szemben legnagyobb hiánylatot a következő kiviteli cikkek tüntetnek fel: cukor — 12,609.6 q., buza — 71,552.4 q., árpa — 43,812.9 qu., liszt — 140,658.5 quint., donga — 11,968. 874 db., erődészka — 57,991 db. fatábla — 542,059 db., szálfa — 537.6 m.², átalpa — 2799.6 m.² stb.

A gabbanművekből cs. k's a tengeri mutat 90,138.2 q.nyi többletet mely cikkek kivált az utolsó két hónapban nagy mennyiségben szállított: Dalmáciai és Olaszországba.

(v. ö római *chellera*): *frailica*, kisaszszony; *cheber*, bogár (plur. *chebrí*); *žabe*, tekenős béka; *kabla*, ózsa (horv. *kabal*).

II. A fiumei nép jelleme.

A fiumei szón itt csak a nép azon alsóbb osztályait értem, melyeknek körében a jellemző, általános régi szokások mind e mai napig megőrzésben megőrződtek. A műveltebb és vagyonosabb osztályba az internac. onális érintkezésnél fogva mint mind mátt, úgy itt is napról-napra több nemzetközi szokás kap lábra, ezek tehát nem vonhatók e tanulmány keretébe.

A fiumei embernek hazája: Fiume, nemzetisége: *fiumano* (fiumei). (Az alközségek s az óváros lakói azonban magyaroknak vallják magukat.) Természetére nézve jóindulatú, becsületes, kedélyességre hajló; az alázatosságot, meghunyászkodást nem ismeri; élénk temperamentumú, szenvedélyesség nélkül; a legkomolyabb beszéd is szeretetreméltó kedélyességbe megy át nála. Csak a halászkok durvák: „*Te pescador!*” — Te halász! annyi, mintha nálnak azt mondanók valakinek, hogy: „Te neveletlen paraszt!”

A fiumei nép vallásos, de vakbuzgóság nélkül. A nők sűrűn járják a templomot, a férfiak csak nagy ünnepek, vagy kivétel alkalmakkor tartanak velők

A *fiume-velencei* járatok f. évi májusi havi áruforgalma a következő volt:

Kivitetett Velenczébe 7975.90 q. tengeri, 101.40 qu. zab, 195.07 qu. bor, 177.50 q. sör, 314.95 q. cellulose, 748 q. faúr, 135.15 q. papír, 187.76 q. keményítő, 11.34 q. butor, 5 q. festőfa, 50 q. á. ványviz, 0.80 q. burgonya, 0.65 q. tinta, 27.67 q. cserfakivonat, 609.49 q. buza, 28 q. színházi tárgy, 3.90 q. vegyszerek, összesen 10574.47 q.

Behozatott pedig Velenczéből: 189 q. bór, 90 q. seprő, 14.39 q. üres zsák, 415 q. rizs, 102 q. tengeri, 174.13 qu. köölaj, 249.61 q. kender, 82.51 q. színházi tárgy, 661.58 q. bor, 7.30 q. sajt, 59 q. szilva, 0.89 fi. fehérnemű, 28.8 q. olaj, 11.57 q. zöldség, 59 q. u. szoda, 70 q. üres hordó, 1.11 apró áru 25 q. kén, 0.89 q. butor, 4.20 q. festék összesen 2228.05 q.

Együttvéve tehát mindössze szállított 12802.52 q. áru vagyis 7965.65 q. vel több mint 1891 május havában.

A mi a személyforgalmat illeti, Fiuméből 97. Fiuméba pedig 40, összesen 137 személy szállított.

Lisztforgalmunk.

A f. évi május hónapban az egyes hazai piacokról a következő mennyiségű liszt érkezett Fiuméba és Triesztbe:

Budapest	44.088.00 q.	10.906.29 q.
Szeged	5.315.00 »	1.200.00 »
N. Váradi	2.805.00 »	— »
Temesvár	2.402.00 »	1.010.00 »
Eszék	1.408.00 »	105.00 »
Arad	1.100.00 »	102.00 »
N. Kikinda	1.001.00 »	406.30 »
Debreczen	802.00 »	— »
Losoncz	802.00 »	— »
M. Váshely	504.00 »	— »
Hatvan	502.00 »	102.00 »
Szatmár	300.00 »	— »
Sziszek	300.00 »	710.00 »
B. Kula	205.00 »	— »
Károlyváros	241.00 »	— »
Bares	202.00 »	201.00 »
Ujvidék	102.00 »	— »
Kaposvár	100.00 »	— »
Dombóvár	100.00 »	— »
Vinkovce	100.00 »	— »
Delta	100.00 »	— »
Velence	— »	2,379.55 »
Vukovár	— »	102.00 »
Sácz	— »	17.00 »
összesen	63,289.99 q.	17,244.1 q.

Különös tiszteletben tartják a *Tersattói szűz Máriát*. Tudvalevő, hogy Mária háza, meliott Lorettóba került, itt állott a tersattói hegy oldalán.

„Jöve a Bold. Szűz Mária háza 1291. május 11-én Názáretből és elme 1294. december 10-én.”

Ez a felirat olvasható a Tersattóra vezető lábfizató lépcső két oldalán levő stációk egyikén. Miért vitték el innen az angyalok? arról nem szól a krónika.

De a hely maig is szent a nép előtt. Fönt a hegy ormán, a Frangepán-vár mellett később fogadalmi templom épült.

Ha nagy veszély fenyegeti a hajóst a sik tengeren, fogadalmat tesz a tersattói szűz Máriának és megszabadulása esetén viaszgyertyát visz és képet akaszt a templomba. Az előcsarnok oszlopai telides-teli vannak veszélyben forgott hajók képeivel; a kép alatt levő irás aztán megmagyarázza, hogy „*Scutza Achil-lesnek*” „*Aranti*” nevű hajója 1882. január 8-án a 36. szél. és 35. hossz. fok alatt diühögő zivatar következtében végveszélyben forgott. A hajó léket kapt, a víz rohamosan tödült be, a szivattyúk használhatatlanná váltak; *Braccioforte* kapitány a hajó végveszélyében a tersattói szűz Mária oltalmába ajánlotta mindnyájuk életét és így csodálatos módon megmenekültek.

A fiumei kikötő fontosabb áruinak forgalma

(Szarmazási és rendeltetési hely szerint kitüntetve.)

1892 május hó 10—16-ig.

Behozatal vasúton Fiuméba

Buza: Bares 500, Kaposvár 501, Dombóvár 400, N. Atád 101 összesen 1502 qu.

Tengeri: Dombóvár 1900, Kís Szálás 200, Báltaszék 601, N. Dorog 300, Vinkovci 594, Uj Gradiska 1300, Kaposvár 300, Sziszek 4120, Orosháza 200, Oriovacz 100, Samac 710, Mikanovci 400, Brod 100, Dárda 500, Simontornya 802, Szabadka 600, Jassenovic 300, Kisujzállás 101, Vukovár 301, Pécs 203, Roma 920, Novska 102, Székesfehérvár 300, Sárbogárd 102, Garcin 101, N. Váradi 400, Csorvási 100, N. Atád 100, összesen 20876 qu.

Arpa: Budapest 200, Sziszek 104 összesen 304 qu.

Zab: Sziszek 200, Trieszt 101 összesen 301 qu.

Liszt: Budapest 9990, Temsvár 400, Szeged 1002, N. Váradi 900, Arad 600, Szatmár 200, Érczi 606, Károlyváros 206, Losoncz 202, Ditta 100, Dombóvár 100, Hatvan 100, Laibach 100 M. Váshely 200, N. Kikinda 100, Sziszek 200, Kaposvár 100, összesen 15102 qu.

Cukor: Bükk 100, N. Surány 100, Bisenz 401, Olmütz 100, Kolin 92, Kojtein 200, Presan 303 összesen 1296 qu.

Donga: Uj Gradiska 4223, Sziszek 2090, Niseh 400, Prágor 810, Okucane 300, Novimarov 810, Brod 1037, Raic 600, Ogulin 200, Bares 900, Lekenik 205, Gorica 305 összesen 11480 qu.

Behozatal tengeren Fiuméba

Kávé: Anghából 97.9 Trieszt 66.7 összesen 164.6 qu.

Déligyümölcs: Trieszt 77, qu.

Zöldség: Olaszországból 79, Belföld 28, összesen 107 qu.

Bőr és bőrök: Anglia 113.1, Belföld 33.3 összesen 146.4 qu.

Vegyszerek: Anglia 142.4, Belföld 11 összesen 153.4 qu.

Gép: Anglia 85, Belföld 6 összesen 91 qu.

Gyanta: Maltából 3394.7 qu.

Olaj: Dalmáciából 326 qu.

Kőszén: Traghetto 3490 qu.

Tégla: Olaszország 2904 qu.

Szappan: Belföld 29.6 qu.

Bor: Dalmacia 2250 qu. Franciaország 29.6 qu.

Kivitel tengeren Fiuméből

Szesz: Belföld 57 qu.

Sör: Trieszt 22 qu.

Kávé: Olaszországból 21.3, Belföldre 15.9, összesen 37.2 qu.

Cukor: Anglia 2317.9, Törökországból 50, Belföld 90 összesen 2457.9 qu.

Liszt: Anglia 4308.6, Belföld 2100, összesen 6408.6 qu.

Tengeri: Olaszországból 1466.7 Belföld 5258, összesen 6724.7 qu.

Bab: Tunisba 100, Franciaországból 990, Olaszországból 228.4, összesen 1218.4 qu.

Buza: Belföld 800 qu.

Arpa: Belföld 112 qu.

Rizs: Belföld 530 qu.

Köölaj: Belföldre 275 qu.

Vegyszerek: Olaszország 214.1 Anglia 142.7, Belföld 51 összesen 407.8 qu.

Papír: Olaszországból 76.3 Anglia 2135, Görögországból 11.2 Belföldre 29 összesen 329.0 qu.

Cellulosa: Olaszországból 209.6 qu.

Kátrány: Olaszországból 234 qu.

Faszén: Olaszországból 800 qu.

Ásványvíz: Olaszországból 150, Belföld 8 Angliába 720 összesen 878 qu.

Mag: Anglia 300 qu.

Ásvány: Anglia 100 qu.

Dara: Anglia 101 qu.

Növény: Antwerpen 19.6 qu.

Donga: Olaszországból 120641, Franciaországból 272139, Malta 156819, Orán

23563, Buenos Aires 243700, Belföld 1560, összesen 818213 drb.

Deszka: Olaszországból 23600, Franciaországból 4657, Tunis 1000, Malta 1236, Görögországból 623, Belföld 8000, összesen 39116 drb.

Léc: Olaszországból 12546, Belföldre 430 összesen 12976 drb.

Fatábla: Olaszországból 139700, drb.

Erődészka: Franciaországból 4967, Antwerpen 358, Oránba 241333, Belföld 67 összesen 29529 drb.

Szálfa: Franciaországból 197.6 m³.

Átalpa: Franciaországból 107.6 Malta 14.2, Belföld 20 összesen 141.8 m³.

Cserfa: Franciaországból 87.2 Tunis 5.7, Antwerpen 6.0, Belföld 12 összesen 714.9 m³.

Talpfa: Malta 210, Antwerpen 593, összesen 803 drb.

Parketta: Antwerpen 114440 drb.

Helji és különféle hírek.

Gróf Batthyány Lajos kormányzó egészségi állapota. Örömmel értesülünk, hogy Batthyány Lajos gróf kormányzónk ki e hó 15-ike óta, erős hülés következtében ágyban fekvő beteg, ez utóbbi napokban már jobban érzi magát. Lázza már egészen elmúlt, s torokfájdalma is, a mi nem egyszerű kataris mint azt jelezték, hanem komolyabb jelegű angina volt már tetemesen alá szállott s így remélhető, hogy népszerű kormányzónk a legközelebbi napokban már elhagyhatja ágyát.

Személyi hírek. *Bismarck Herbert* gróf és jegyese Hoyos Margit grófnő továbbá Margit grófnőnek édes atya Hoyos György gróf csütörtökön este a szentpéter gyorsvonattal Bécsbe utaztak. — *Foringák* altábornagy Ó Excellentiája tegnap előtt délután 4 órakor a magyar kir. pénzügyigazgatóság Lajos gőzörsén Carlobágból városunkba érkezett.

A fiumei kormányzó a sebesült rendőröknel. Gróf Batthyány Lajos kormányzónknak, a jubileumi ünnepségekről hazatérve, első gondja volt a közelmult napokban történt utca verekedések alkalmából megsebesült rendőröket a kórházban meglátogatni. A látogatás, mely egy félóránál tovább tartott városzerte a legjobb benyomást keltette. A sebesült rendőröket másnap Ciotta polgármester is meglátogatta. Végül megemlítjük, hogy e sebesült rendőrök és családjaik javára már megközelítőleg 1000 forint gyűlt össze.

Urnapi. A katolikus egyház sátoros ünnepének, az urnapiak eléggé szép idő kedvezett. A körmenet mint minden évben, úgy most is a szokott ünnepélyességgel és nagyszámú közönség részvételével ment végbe. A kikötőváros utcáit már kora reggel nyüzsgötték a körmenetbe vonuló hívők sokaságától s a diszbe öltözött, zene szó mellett kivonuló katonaságtól.

Az ünnepélyes isteni tisztelet a főszékesegyházban reggel 7 órakor kezdődött. Az ünnepélyes isteni tisztelet jelen volt a beteg kormányzó képviselőiben Szobovics Lajos min. oszt. tanácsos, Ciotta polgármester, Dr. Feichtinger Elek pénzügyigazgató, Dr. Gelletich Miklós alpolgármester, az állami intézetek tanfőnökei és Dr. Berghoffer József főgimnáziumi igazgató a horvát gimnázium tanfőnöke Krstić igazgatóval s az összes állami és városi hatóságok, a helyben székelő Jellačić ezred, a kir. honvédség stb. testületileg.

Az ünnepi misén Dr. Bedini Kajetán prépost plébános fényes segédlettel pontificált. A mise végeztével megindult a körmenet melyet a városi zenekar és az iskolák és tanintézetek ifjúságának hosszú sora nyitott meg.

A körmenet először az Ürmenyi téren felállított oltárnál állott meg s azután sorban járta az Erzsébet tér, a toronyelőtti tér, és a Scarpa téren felállított oltárokat.

A Scarpa téren, a Fiumara csatorna mentén a 79 sz. Jellacié ezred két százada zenekarral és az ezred lobogójával volt felállítva. — A menet végül az Erzsébet téren felállított díszes oltár elé vonult a hol bavegződővén a szertartás a papság a templomba tért a közönség pedig eloszlott.

Engel Pál a Magyar kereskedelmi részvénytársaság igazgatója a közelmult napokban jegyezte el Garay Aranka kisasszonyt Budapesten.

Toth Béla kitűnő írók, s a „Budapesti Hírlap” dolgozó társa néhány napon át Fiuméba időzött, s innét ml Venczébe utazik.

Bismark Herbert gróf a Monte maggiore csucsán. Bismark Herbert gróf, gróf Hoyos család tagjaival mult vasárnap érdekes kirándulást tett a Monte maggiore-ra. A kirándulók kocsin tették az utat a hegy derekig, de onnan részben lóháton részben pedig gyalog folytatták ferasztó utjokat a felsőes kilátást nyújtó hegy csucsra.

Medveczky Frigyes dr., budapesti egyetemi tanár, a közoktatásügyi miniszter megbízásából városunkba érkezett, hogy az áll. felsőbb leányiskola és polgári iskolában a nyelvet tanításának módszerét megfigyelje s tapasztalatairól a miniszternek jelentést tegyen.

Jótékony adomány. Holzapfel A. C. ur Londonból, az ottani cs. és kir. osztrák-magyar főconsulatus útján 23 font sterling 10 shilling-nyi összeget juttatott a m. kir. tengerészeti hatósága fiumei tengerész segélyalap javára. A m. kir. tengerészeti hatóság mint ezen alap kezelője, ezen nagylelkű adományért a szegény segélyezettek nevében is legmelegebb köszönetét fejezi ki.

A m. kir. állami főgimnázium ifjúsága Dr. Berghoffer igazgató s a tanterület vezetése mellett mult csütörtökön reggel külön vonattal Fuzineba rándult. A kirándulók Fiuméből reggel 7 órakor indultak s Fuzineba 1/2 9 órakor érkeztek. Az ifjúság Fuzine regényes vidékének megismerése után lapidázás versenyfutás és más társas játékkal mulattatta magát s a délutáni órákban a kedélyesen elköltött ebéd után a Jellacié ezred zenekara mellett tánczra is kerekedett. A kirándulók a legjobb hangulatban este 1/2 10 órakor érkeztek vissza Fiuméba.

Czápa Abbazia közelében. A kikötő építkezési vállalat „Lona” gőzösnék kapitánya jelenti, hogy mult vasárnap d. n. 6 órakor Abbazia közelében egy cápát látott Valószínű, hogy a veszedelmes vendég kikötőnk közelébe is ellátogat.

Adomány a fuzinei szegények részére. A fiumei főgimnázium igazgatósága a Fuzineban rendezett majális alkalmával a fuzinei szegények részére 20 fírt adományozott.

Hadihajók gyűjteménye Az angol hadi tengerészeti hivatalnak rendkívüli érdekes gyűjteménye van hadihajókból természetesen kicsiny mintákban. — A legregibb hajó mintája 1674-ből való, s azontul minden nevezetesebb hadi hajó ott látható, egész felszereléssel, s a lajstrom elmondja mindenik történetét, sorsát. Összesen 691 hajóból áll a gyűjtemény. Ennyi hajó közül tengeri útközben elpusztult 92, vihar áldozata lett 42, elégett 8, feirobbant 6.

Triest forgalmának csökkenése. A triestzi „Piccolo” című lap írja, hogy Triest kikötő város forgalma a szabad kikötő meg szüntetése óta folytonos hanyatlásnak indult. A triestzi tőzsde által kiadtn szokott havi kimutatások szerint Triestnek szárazs földi forgalma f. év május havában a mult év hasonlószaki torgalmával szemben 1125 méter mázsával csökkent.

A Dalmát borok. Spalatóból írják hogy Dalmáciában jelenleg már igen kevés ez eladni való bor. Az idén igen nagy volt a kivitel s a fogyasztás is igen nagy arányban növekedett s így még igen csekély mennyiség áll eladásra. Ily körülmények közt az árak is igen felemelkedtek, úgy annyira, hogy a közörséges lissai borokért 20 fírtot s a sebenicói közép minőségűért 16-18 fírtot kérnek hectoliterenként.

Az Alduna beutazására szóló mérsékelt árú kombinált vasuti és hajójegyek életbeléptetése. Az alsó Dunaszakas regényes és történelmi emlékekben gazdag vidék, valamint a folyamokban levő szabályozási munkálatok színhelye, úgyszintén a határon fekvő Ada-Keleti (Uj-Orsova) szigetnek, valamint a Cserna völgyében remekül fekvő Herkules fürdő meglátogatásának megkönnyebbítése végett f. é. június hó 16-tól kezdve a m. kir. államvasutak összes állomásairól Belgrádon, illetve Báziaison át Orsovára, valamint viszont, kombinált vasuti és hajózási mérsékelt árú közvetlen menetjegyek fognak kiadni, melyek áraiba a vasuti vonalra Zimonyig illetve Báziasig esedékes rendes menetdíjak, a hajózási vonalon pedig a következő, jelentékenyen leszállított hajódíjak fognak be számíttatni.

Belgrád-Orsova			Bázias-Orsova		
v a g y v i s z o n t					
I.	II.	III.	I.	II.	III.
oszt. o. ért. forint					
3.00	2.00	1.00	2.00	1.00	0.50

Szóban forgó kombinált vasuti és hajózási menetjegyek árai azonban kisebbek nem lehetnek mint a következő rendes hajózási díjak:

Belgrád-Orsova			Bázias-Orsova		
v a g y v i s z o n t					
I.	II.	III.	I.	II.	III.
ost. o. ért. forint					
5.30	3.20	2.15	2.90	1.75	1.15

A Belgrádon át történő utazást illetőleg azonban különösen kiemeltetik, hogy a kombinált menetjegyek érvényesége és Zimony-belgrádi rövid vasuti vonalrésze, illetőleg hajózási átkelésre nem terjed ki, miért is azon vonal használatáért a vonatnál, illetőleg a hajón külön csekély díj fizetendő.

A gőzhajók Belgrád és Orsova valamint Bázias és Orsova közt mindaddig, míg a vizállás azt megengedi, f. é. június hó 16-tól kezdve hetenkint négyszer közlekednek és pedig a következő menetrend szerint.

Indulás Belgrádból minden vasárnap kedden csütörtökön és szombaton, 5 óra 30 p. reggel, és Báziasról 10 óra 40 perczkor delelőtt, érkezés Orsovára 4 órakor délután.

Indulás Orsováról minden vasárnapon kétfőn, szerdán és pénteken 6 óra 30 perczkor reggel, érk. Báziasra 3 órakor délután.

Indulás Báziasról minden hétfőn, szerdán, pénteken és szombaton 9 óra 30 p. d. e. érkezés Belgrádba 5 óra 30 p. d. n.

Ezek szerint például Budapestről-Báziason át Orsovára tervezett kirándulást két nap alatt lehet megtenni és pedig a következő menetrend szerint: Indulás Budapest nyugoti p. udvarról este 6 óra 30 p. kor, érkezés Báziasra reggeli 8 óra 50 p. kor tovább Eajóval 10 óra 40 p. kor és érkezés Orsovára délután 4 és 5 óra között (Innen kocsival 2 óra Herkulesfürdőre). — A visszautazás pedig vagy közvetlen vasuton történhetik, vagy esetleg innét hajóval Báziasig, hová a hajó Orsováról reggeli 6 óra 30 p. kor indul és érkezik Báziasra délután 3 és 4 óra között, tovább vasuton 4 óra 50 p. kor délután és érkezés Budapestre reggel 8 óra 15 p. kor. A kombinált menetjegy ára Budapestről-Orsovára vado fordított irányban az I. osztályban 10 fírt. a II. osztályban 6 fírt. 80 kr. és a III. osztályban 4 fírt. 50 kr.

Végül felemlítetik, hogy a Dunának oly mérvű apadása, mely a zuhatagokon a közlekedést lehetetlenné tenné, mindenkor a hírlapok útján fog közlése tétetni.

A m. kir. államvasutak gőzhajózási vállalata. A magy. kir. államvasutak gőzhajóival vontatandó idegen járművekre nézve 1890. évi augusztus hó 1-ével az I. pótlék lép érvénybe, mely a díj-szabási határozmányok módosítását és helyesítését, továbbá a sajtóhibák kijavítását tartalmazza.

Egyúttal megjelent ezen említett díj-szabás német kiadása is. Az említett pótlék, valamint a díj-szabás német példányai a m. kir. államvasutak díj-szabási osztályában megszerezhetők.

A hajóépítési technika terén ismét újabb haladást jelezhetünk. Mint benünket közvetlen értesítenek, épen most próbálták ki ujonnan épített „Alger” nevű francia hadihajót. A próbát 8000 lóerőre a cherbourgi hadi kikötőben ejtették meg és pedig minden tekintetben fényes sikerrel. A hajó kazánjai óránként és lóerőnként csak 721 gramm tüzelőanyagot emésztettek fel, a mit azért emelünk ki különösen, mert más hajónál ugyanily viszonyok mellett 1 kilogramm tüzelőanyagot emésztettek fel. mi azért emelünk ki különösen, mert más hajónál ugyanily viszonyok mellett 1 kilogramm tüzelőanyagra van

Természetesen ez a különbözet egy 8000 lóerőjű hajónál, mint az „Alger” már naponként is szép összeget reprezentál és azért szükségesnek tartjuk megemlíteni, hogy a tüzelőanyagban elért ezen nagymérvű megtakarítás, kizárólag a Paris melletti saint-denis-i „Belleville”-féle kazángyár érdeme, mely az „Alger” hajó 40 kazánját szállította és evvel ezen világhírű cég kazárend-szerének kitűnőségét ismét bebizonyította.

Faneműek bevétele Franciaországba. A francia fővámmagazgatóság egyik legújabb intézkedése szerint a Románián át Franciaországba érkező osztrák és magyar eredeti faneműek származási kedvezményüket veszítik, a román árukkal egy kategóriába helyeztetnek és az általános (maximalis) vámtétel szerint kezeltenek.

Brazília kávétermését egy Trieszbe érkezett rio-janeiroi kábelürgöny szerint újabb becslések alig 3 1/2 millió zsákra teszik, szemben az eddigi 4 millió zsáknyi becsléssel. A kedvezőtlen eredmény a rossz időjárásnak tulajdonítható. — Az 1891. 92-iki (mult évi) termésből már majdnem az összes készletek piacra vitettek. A jelenlegi készlet körülbelül 250—300,000 zsákraug.

Figyelmeztetés a hajósok részére. F. évi június 15-én a Mária Terézia hullámigat végpontján elhelyezett fényjelző magassága oly módon változtatott, hogy a fehér fény 15.72 és a vörös fény 12.72 méter magasságban van. A magasságok a tenger szintjétől számíttatnak

Az Aurora korvett hajónak az Azzori szigetekre szóló posta küldeményét a cs. és kir. hadügyminiszterium teng. oszt. igazgatósága f. hó 28-án indítja utnak.

A Hagion-Oros félszigetet érintő kereskedelmi gőzösk szabályszerint Dafui kikötőben tartoznak rakodni. Mután azonban a salonicli révkapitányság jelentése szerint a gőzösk a félsziget oly helyein is szoktak kikötni és kereskedelmi műveleteket végezni a hol kikötőhely nincs, a salonicli főkormányzó ez eljárást szigoruan betiltotta.

Inrodalom és művészet

A „Vasárnapi Ujság” a koronázás negyedszázados évfordulóját rendkívüli szám kiadásával ünnepli, mely e nagyfotosságú történelmi eseményről irásban jeles írók tollából, és képekben jeles művészek önjából hoz képet. A ko-

ronázásra vonatkozó számos illusztráció jó részt a koronázás alkalmával egyidejűleg készült, s köztük nem egy kiváló és korhú festmény másolata, melyek eddig közzétéve nem voltak, mint pl. ama négy kép, melynek eredetije (Szekely Bertalan ecsetje alól) a Királyné ő Felsege birtokában van, s melyek közlésére a „Vasárnapi Ujság” volt szerencsés az engedélyt megnyerni. Közleményeiket a koronázási kncnepélyekről 35 érdekes kép illusztrálja. — Renekivüli mellékletül közli e szám a király és királyné arcképeit nagy alakban.

A „Vasárnapi Ujság” előfizetési ára negyedévre 2 fírt, a »Politikai Ujdonságok»-kal együtt 3 fírt. — Ugyancsak a Franklin-Társulat kiadóhivatalában (Budapest, egyetem-utca 4. sz.) megrendelhető a „Képes Néplap” legolesőbb újság a magyar népszámára, félévre 1 fírt. 20.

Az „Ethnografia” legutóbbi, april-május havi füzeté Fiume néprajzát foglalja magában. Legközelebb megkezdjük az egész ethnografiai irodalomra, de különösen reánk, fiumeiekre nézve érdekes tanulmányok ismertetését. Addig is a következőkben adjuk a füzet tartalmát. I. Körösi Sándor. Adalékok Fiume néprajzhoz: 1. Eredet, nyelv. 2. A fiumei nép jellege. 3. Lakás, földmívelés. 4. Vasárnap. 5. Ünnepek. 6. Népdaok. 7. Születés, keresztelés. 8. Házaság. 9. Babona. 10. Temetés. 11. Mivélődési mozzanatok. — II. Czink Lajos. Adalékok Fiume néprajzhoz: 1. Fiumei karácsony. 2. Babona. 3. Közmondások és szólásmodok. 3. Találós mesék. 5. Népdaok. 6. Gyermekversikék és játékok. — III. Körösi Sándor. Adalékok Fiume néprajzhoz. A) Kiolvasó mondókák. B) Gyermekjátékok. C) Egyéb gyermekversikék.

M. kir. államvasuti ügyek.

A magy. kir. államvasutak igazgatóságától vett értesítés szerint f. é. június hó 20-ától kezdve további intézkedésig Budapest nyugati pályaudvarról Temesvár József városig 700 vonalszám alatt egy új gyorsvonal naponként fog közlekedni.

E vonat Budapest nyugati pályaudvarról este 10 óra 10 percz kor indul és Temesvárra éjél 3 óra 36 perczkor érkezik.

Bővebbet a kifüggesztett hirdeteményekből.

Magy kir. államvasutak. (Közvetlen menetjegyek kiadása Budapest nyugoti vagy szendélypályaudvarról, Ausse, Ischl, Gmunden, Innsbruck, Linz, Marienbad, Salzburg és Bécs nyugoti pályaudvarra, vagy viszont.) F. é. július hó 1-től Budapest nyugoti és személy-pályaudvarról, Ausse, Gmunden, Ischl, Innsbruck, Linz, Marienbad és Salzburg állomások, továbbá Bécs nyugoti pályaudvar (ez utóbbira nézve csak a keleti futárvonatot illelőleg) között közvetlen új személy díj-szabás lép érvénybe. Az új közvetlen menetdíjak az érdekelte állomásokon kifüggesztett menetdíjtáblázatokból kivezetők. A menetdíj- és részlettáblázat egyes példányai a részes vasutagazgatóságoknál 10 kr-ért kaphatók.

Roman északnémet kötelék. Cementküldemények után kocsis- és fuyarlevellen kint legalább 10000 kg feladása, vagy ezen súly után való díj-fizetés ezeten Groschowitz, Laura hütte, Oppeln és Schimischow németországi állomásokról a román kir. államvasutak több állomására f. évi június hó 16-étől új közvetlen mérsékelt díjtételek lépnek hatályba. Ezen díjtételek kereskedelmi állomásokban megtekinthetők.

Elba átrakodsi forgalom. Az Elba átrakodási forgalom II. rész díj-szabásához f. évi május hó 1-ével életbeléptetett XII. pótlék (Magyarország-Drezda-Elbat rakpart IV. oldalán foglalt osztály áru-díj-szabásban Eger állomás. C. I. osztály díjtétele 100 gkgkint — 5.22 — márkáról — 6.22 márkára helyesbített).

Felelős szerkesztő és tulajdonos Mocs Zsigmond.

Belföld
000, Fran-
00' Malta
8000, ös-

Belföldre

00, drb.
000, 4967,
33, Belföld

07-6 m3.
07-6 Malta
3 m.3

7.2 Tunis
2 összesen

000 593.

40 drb.

Hirek.

ormányzó
érszülünk,
ormányzók
lés követ-
ez utóbbi
agaf. Láz-
okfájdalma
is mint azt
elegű angi-
szállott s
ormány-
m már el-

Herbert
grófnő to-
tya Hoyos
te a szent-
utaztak. —
xcellentiaja
or a magy.
s gőzösen
ezett.

sebesült
Lajos kor-
mepsegekről
a közelmult
léskalkalmá-
a kórház-
s mely egy
városszerte
ce. A sebe-
tá polgár-
tül megem-
rők és csá-
tőleg 1000

házas sátoros
éggé szép i-
mint minden
ött ünnepé-
sőség rész-
A kikötővá-
nyüzsgötték
k sokaságá-
szó mellett

zeteit a fő-
órákor kez-
i tiszteleten
yzó képvisel-
n. oszt. ta-
Dr. Feichtin-
Dr. Gellertich
ami intéze-
hoffer József
rvát gimna-
zsgatóval s
utóságok, a
red, a kir.

di Kajtán
dlettel pon-
megindult a
zenekar és
ifjúságának

Ürmenyi tét-
meg s az-
sébét tér, a
pa téren fel-

